

בעזרת השם יתברך

גליון # 12 - חודש אלול תשכ"ח

אגרון עולמי לגלות את האמת על חיוב ישוב ארץ ישראל
שהיא מצות עשה מן התורה ושקולה כנגד כל מצות התורה

בירורי הלכות מכל ספרי שאלות ותשובות

הגליונות האלו מיוסדים לשבור את כח של אלו שמוציאים דיבתם רעה על ארצינו הקדושה כמו שכתוב בספר חפץ חיים בהקדמה, וז"ל: ועוד הלא ידוע הוא שנגזר עלינו גלות מפבר מעת מעשה המרגלים, כמו שכתוב בתהלים (פרק קי"ו, כ"ו-כ"ז), "וישא ידו להם להפיל אותם וגו' בגוים ולזרותם בארצות", וכמו שפרש רשארץ ישראל שם והרמב"ן בפקשת שלח, (במדבר י"ד א') וחסא המרגלים הלא היה עון לשון הרע, וכמו דאיתא בערכין (דף ט"ו.) אם כן אנו מכרחין לתקן זה החטא קדם הגאולה. וכדאיתא בתנא דבי אליהו שהלשון הרע עולה עד כנגד כסא הכבוד, ובפרט כשהוא מדבר נגד ארץ ישראל.

על ידי שנלמוד על מצות ישוב ארץ ישראל נזכה שכל בני ישראל יעלו לארצינו הקדושה כמ"ש בעובדיה (פרק א פסוק יז) ובהר ציון תהיה פליטה והיה קדש וירשו בית יעקב את מורשיהם. (ובספר ישעיה פרק ס פסוק כא) ועמד כלם צדיקים לעולם וירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. הקטן יהיה לאלף והצעיר לגוי עצום אני ה' בעתה אחישנה. ונזכה בקרוב ממש לביאת משיח צדקינו בב"א.

עוד לקטנו מדברי חז"ל בש"ס בבלי ירושלמי ומדרשים, זוהר הקדוש תיקונים וספרי הראשונים, ומספרי מוסר וספרי ח"ן מגדולי האחרונים וספרי תלמידי הבעל שם טוב זצלה"ה

עיה"ק צפת תובב"א

מצות ישיבת ארץ ישראל

על פי שאלות ותשובות באלף שנים האחרונות

שו"ת מהר"ם פדובה סימן עב

למען ציון לא אחשה ולמען ירושלים לא אשקוט ע"ד האיש אשר שאלני לבקש לו עזר ותרופה על נדר שנדר בעת צרה שהיה במאסר לפני ב' שנים הוא ואחיו והיו בסכנ' ונדר בזה הלשון שאם הוא ואחיו יצאו חפשים מהמאסר שילך לארץ ישראל עם הדוגיאות שעוברין מויניזיאי כמנהג בחדש מייו /מאי/ אחר ב' שנים או לכל היותר בחדש אגושטו /אוגוסט/ הסמוך אחריו דהיינו מייו ואגושט' משנת רח"ץ ועתה נודע בשערינו ששעת חרם הוא ומלחמה עצומה בין אדום וישמעאל ואין יוצא ובא לעבור הים כי אם אנשי המלחמה באופן שאי אפשר ללכת כי אם בסכנה גדולה והאיש הלז מחזר בעיירות ועל בתי דינין של ישראל לבקש לו היתר על ידי שאלה או ע"י הוראה כי לבו נוקפו וירא מעונש ב"מ וראיתי כי כבר הורה בו זקן הוא הרב הגאון מצינג' ותכלית דבריו זה הוא שאף כי אין נשאלין על נדר שהודר

בעת צרה בנדו' זה אנוס הוא ובכלל נדרי אונסין הוא זהו תכלית כוונתו ולפי זה אפילו התר' אינו צורך כידוע שארבעה נדרי' דתנן שמותרין הן ר"ל בלא התרת חכם כדאמר שמואל בהוא פירקא מ"מ הורה לו הזקן ההוא שילך אל החכמים שבארצינו לבקש לו פתח חרטה ואולי כוונתו כדי שלא ינהגו קלו' ראש בנדרי' על דרך הא דתנן בפרק שני דנדריים וחכמי' אומרים פותחין לו פתח ממקום אחר ומלמדין אותו כדי שלא ינהגו קלו' ראש בנדריים ודוגמתה בריש ההוא פירקא במתני' ואף כי חומרא זו לא נאמרה רק על דברים שאין בהן ממש ודומיהן וכן כל הפוסקין הזכירו חומר זו על דברים שאי' בהם ממש אבל על ד' נדרי' לא מ"מ לבו של הזקן המור' נקפו להקל וסדר לו להיות נשאל על נדרו. והנה אף כי בדבר זה אין כן דעתי להצריכו התרת חכם אם נאמ' שנדמה זה לאנוס באשר חוכא ואטלולא הוא דממה נפשך אם לא יקרא אנוס לא נוכל להתירו הואיל ונדר בעת צרה לפי דבריו ואם אנוס הוא לא יצטרך התרה מ"מ לא אחלוק עליו כי כבר הורה זקן ואין חשש איסור בהתרה שלא לצורך. אמנם בעיקרא דדינא צריך אני להוסיף ולעשות פירוש לפירושו לתלות בו כיפי להתיר לאיש הלז נדרו וזה כי אף אם אנוס הוא מאן לימא לן שיהיה פטור לגמרי שלא ירבע עליו לעולם תור' נדרו לחול שיצטרך ללכת באשר ישקטו המלחמות כי אף אם אנוס הוא שלא יוכל לקיים נדרו בזמן שקצב יקיימנו אחר כך כי אולי נאמר שנדרו לעלות לארץ ישראל וקציבת זמנו שני דברים הם ואין לומר כאן נדר שהותר מקצתו הותר כלו /כולו/ כרבי עקיבא דפרק רבי אליעזר פותחין דאין שייך לומר זה כ"א היכא שהנדר נעקר מעיקרו כהאי דפותחין בי"ט ובשבתות וכהאי דארבעה נדריים כדתנן ראה אותם אוכלין תאנים וכו' דהנדר נעקר מעיקרו בעבור טעות או התר' חכם אבל נדרי אונסין אף כי מותרין הם מיגז גיז הם משום דכתיב האדם בשבוע' מאחר שקרהו אנוס רחמנא פטריה ולא נעקר הנדר מעיקרו וגם שאר תנאי' הוצטרכי' /שהוצרכו/ להיתר זה דרבי עקיבא לא נמצאו בנדון דידן היינו ענין פלוגתא דרבה ורבא בפרק ד' נדריים שצריך שישנה הנודר ולא יעמיד דבריו הראשונים ואין להאריך יותר בזה. אכן מצאתי און לי

שיצא נקי מחששא זו מתשובת הרשב"א בסימן פ"ד וז"ל והשיב ז"ל כל שנשבע לעשות דבר וקבע זמן להשלמ' מה שאמר אף על פי שלא עשה כן באותו זמן מחוייב הוא עדיין לעשותו לפי שאלו שני דברים הם האחד שנשבע לעשות הדבר הפלוני ולא תלה אותו בזמן והשני שקבל עליו עוד לעשותו בזמן פלוני ואין זה תלוי בזה אבל אם נשבע לעשות דבר ביום פלו' אם עבר ולא עשה שוב אין חיוב שבועה עליו ולוקה על שעבר על שבועתו ופטור מלעשות ע"כ. הרי לך בהדיא אם אמר נדרו וקציבת זמנו בפעם אחת שדבר אחד הוא ואם עבר הזמן בטל הנדר וה"ה בנדון דידן שאמר ככה ללכת לארץ ישראל בזמן פלוני מאחר דבטל הזמן מכח אונס בטל ועבר כל הנדר ואף כי בתשובת הרא"ש בכלל ח' סימן ו' על א' שהיה חייב לחבירו לזמן פלוני בשבועה ולא תבעו בזמנו השיב הרא"ש אף כי לא עבר השבועה מאחר שלא תבעו מ"מ השבועה במקומ' עומדת ולא דמי לנשבע שאוכל ככר זה היום זהו מפני טעמו שפי' שם שנשבע על הפרעון והזמן הוא לזרזו לבד וכן מוכח לשון השטר כדאיתא שם ואדרב' משמע כדברי מתשובתו ושאלה בכלל הנ"ל סימן י"ג על אחד שנשבע לשמעון ליתן לו מנה בשבעה בניסן ואירע ז' בניסן בשב' וטען ראובן שלא יהי' עליו עוד שבועה ויהיה פטור מאחר דלא יוכל לקיימו בזמנו והשיב הוא דהכוונ' לא היתה דוקא ביום האחרון ויפרענו קודם זמנו או בשבת על ידי משכון אבל בכוונ' השואל שאחר הזמן יהיה פטור לא השיב דבר נראה שמודה שפטור הוא וכן מצאתי בתשובה להרמב"ן סימן רמ"ג על א' שנשבע לחבירו לפרעו מכאן ועד זמן פלוני ובא סוף הזמן בשב' והשואל אמר מאותו יום ואילך ממון יש לך בידי אבל לא שבועה והוא לא השיב רק היותו חייב מקודם כנ"ל ושיוכל לפרעו בשבת כדי שלא יעבור אבל על שיהיה פוטר משבועה אחר כך לא השיב נראה שמודה. ונראה שתשובה זו דהשי' שיפרע על ידי משכון לצאת ידי שבועתו אבל בזה שהשבועה אינה כי אם על הזמן ואחר יעבו' הזמן אין עוד שבועה אינה פליגא על תשוב' הרא"ש דסימן ו' כי התם דוקא סובר הרא"ש ככה שלשון השטר היה ככה כנ"ל וכן משמע בתשובת הרמב"ן הנ"ל בסימן רמ"ז למעיין בו בנקל

ולא עוד באלה. ולולא כי מסתפינא מחבריא אמינא שבנדון זה אין דין נדר כלל כי לא אמר לשון נדר ולא יד נדר כי ידוע הוא מהתלמוד שהנדר צריך לחול על החפץ וזה הוא הגורם הבדל בין נדר לשבועה שהנדר אסר חפצא עליו ושבועה אסר נפשו על החפץ ואם כן האיש הלזה שלא הזכיר לא אלה ולא שבועה כלל רק אעשה דבר פלוני הלא דבר הוא לבד ואין בו לשון נדר וחושב אני שלא דברו הספרים בנודר לעלות לארץ ישראל באופן זה רק שאוסר שאר הישוב עליו בקונם או כדומה לזה או ר"ל שבועה כי גם בשאר מקומות מצינו בנדרים שאמר לשון נדר ור"ל שבועה בריש ד' נדרים במאי נדרת באלקי ישראל אכן מה אעשה שרבים כנגדי ופוק חזי מאי עמא דבר וכל העם מקצה חושבים דבור זה לנדר ולדעתי יצא להם מהא דאמרי' פרק קמא דנדרים אמר רב גידל אמר רב האומר אשכים ואשנה פרק זה אשנה מסכתא זו נדר גדול נדר לאלקי ישראל והרא"ש שם מפרשו כצירתו /כצורתו/ וז"ל לאו היינו נדר דלא איקרי נדר אלא שמתפיס בדבר הנדור אלא מחשבינן ליה כאלו נדר צדקה דאמרינן בפרק קמא דר"ה בפ"ך זו צדקה עכ"ל. אמנם הר"ן שם חולק עליו ואינו מפרש השמעתתא כצורתה וז"ל שם דאמר בהדיא בשבועה אשנה פרק כו' שהרי נדר כיון שהוא מיתסר חפצא אנפשיה ליתא לעולם באעשה כו' וכן משמע הסוגיא שם דפריך עלה והלא מושבע ועומד הוא ואי מדברת כמשמע' בנדר מאי פריך והא נדרים חלים ע"ד מצוה והרא"ש צריך לדחוק ולתרץ שם וכן הסמ"ג מביא מימרא זו ואמר שר"י מדקדק מן התלמוד שם שר"ל נשבע שישנה פ' זה ולא בדבור בעלמא אם כן לדברי ר"י ור"ן לא היה בית מיחוש בנדר זה ואף כי לא מלאני לבי להקל על האיש הנ"ל בעבור זה לבד פן ח"ו הרא"ש יריץ גולגלתי כי אולי גם זה יחשב כנדר צדקה כנ"ל מ"מ הנני להסכים על ידי הזקן המורה מצינגנ"ה שהורה להיתר מטעם אונס כנ"ל אף לדברי הרא"ש ואומר כי קריינא דאיגרתא ליהוי פרוונקא להתי' לו ע"י חרטה לחומרא כאשר כתב ויישר כחו וכל כי האי מילי מעלייתא לימרו משמי כי לא אתירנו בלתי התרת חכם ע"י חרטה מאחר שכבר הורה

ככה כי ידמה אלי לחכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר בכן אומר
למ"כ שהתחיל במצוה גמור. ושלום לדייני ישראל ותלמידיהון.
נאום מאיר בכמ"ר יצחק ז"ל: